Holdingde Zorunlu Ortaklık Karinesi

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm	04.11.2025	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2022/82026	Anayasa 35, Anayasa 40, 3332 s. K. geç. 4, 7194 s. K. 41, TTK 379, TTK 480/3, HMK 114/2, HMK 115/2, 6216 s. K. 50

ÖZET

Holdinge yüksek getiri vaadiyle para yatıran başvurucunun ortak olmadığının tespiti ve alacak davası, 7194 sayılı Kanun'la getirilen ortaklık karinesi nedeniyle usulden reddedildi. AYM, iddiayı inceletecek hukuk yolu kalmadığından etkili başvuru hakkının ihlaline ve yeniden yargılamaya karar verdi.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/holding-ortaklik-karinesi-etkili-basvuru-aym-2022-82026/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM — KARAR

Başvuru Numarası: 2022/82026 — Karar Tarihi: 4/11/2025

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, şirkete yatırılan paranın iadesi ve şirket ortağı olunmadığının tespiti talebiyle açılan davanın usulden reddedilmesi ve bu sebeple alacağın tahsil imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 16/1/2020 tarihinde Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde (Ticaret Mahkemesi) B. Holding aleyhine şirket ortağı olmadığının tespitine ve fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere şimdilik 10.000 TL'nin dava tarihinden itibaren işletilecek ticari faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesi talebiyle dava açmıştır.

3. Ticaret Mahkemesi 10/2/2020 tarihinde davanın reddine karar vermiş; karar gerekçesinde Sermaye Piyasası Kurulundan gelen yazıların ekinde bulunan listede ortaklık payı, ortaklık payı için para verme, ortaklık paylarında değişim yapma gibi birçok ortaklık işlemi hakkında yer alan

bilgilerde başvurucunun isim ve kimlik bilgilerinin yer aldığını, davanın 5/12/2019 tarihli ve 7194 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten sonra açıldığını, 7/12/2019 tarihi itibarıyla taraflar arasındaki ilişkinin ortaklık olduğunun kabul edilmesi gerektiğini, şirketler hukukunda şirkete konulan sermayenin şirketten istenemeyeceğini belirtmiştir.

4. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; başvuru dilekçesinde 7194 sayılı Kanun'un Anayasa'ya, kararın hukuka aykırı olduğunu dile getirmiştir. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 19/10/2021 tarihinde istinaf talebinin kabulüne, Ticaret Mahkemesi kararının kaldırılmasına, yeniden hüküm kurulmasına ve açılan davanın dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi karar gerekçesinde davanın 7194 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle 25/3/1987 tarihli ve 3332 sayılı Sermaye Piyasasının Teşviki, Sermayenin Tabana Yaygınlaştırılması ve Ekonomiyi Düzenlemede Alınacak Tedbirler ile 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu ve 3182 Sayılı Bankalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a eklenen geçici 4. madde yürürlüğe girdikten sonra açıldığını, bu madde uyarınca başvurucunun şirket ortağı olduğunu, 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 379. maddesinin (1) numaralı fıkrası (29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu'nun 329. maddesinin birinci fıkrası) uyarınca anonim şirketlerin kendi hisselerini temellük edemeyeceği gibi rehin olarak kabul edemeyeceklerini, 6102 sayılı Kanun'un 480. maddesinin (3) numaralı fıkrası (6762 sayılı mülga Kanun'un 405. maddesinin ikinci fıkrası) uyarınca hissedarların sermaye olarak verdiklerini geri isteyemeyeceklerini, bu durumda başvurucunun hissedarı olduğu davalı şirketten hisselerini dava yoluyla isteyemeyeceğini, 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "Diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümler saklıdır." hükmü uyarınca aynı Kanun'un 115. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiğini bildirmiştir.

5. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 13/6/2022 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermiştir.
6. Başvurucu, nihai hükmü 14/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 12/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, 7194 sayılı Kanun'un Anayasa'ya aykırı olduğuna yönelik taleplerine yanıt verilmediğini, 7194 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle henüz hakkını elde edemeyen hak sahiplerinin dava açmasının engellendiğini belirtmiştir. Bu gerekçelerle adil yargılanma hakkı, hak arama hürriyeti, hukuk devleti ve kanun önünde eşitlik ilkeleri ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; söz konusu başvuru kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı Başhukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü ile Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlığından alınan görüşler ve ilgili belgelerin sunulduğu, başvurucunun ileri sürdüğü

şikâyetlerin değerlendirilmesinde bu görüş ve belgelerin dikkate alınması gerektiği, başvurucunun temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edilip edilmediği hususunda yapılacak incelemenin Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde ve somut olayın özellikleri gözetilerek yürütülmesi gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (... [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47). Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde -özel kişiler arası uyuşmazlıklarla ilgili olsun ya da olmasın- yargı kararlarının uygulanması ve kişilerin alacaklarına kavuşması bakımından etkili bir icra sistemi kurma sorumluluğu bulunmaktadır. Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri, karşılıklı hak ve menfaatler dengesine dayanmaktadır. Alacakların icrasına ilişkin süreç bakımından da durum böyledir (... [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, § 71).

13. Somut olayda başvurucunun B. Holdinge yatırdığı paraların mülk teşkil ettiği hususunda uyuşmazlık yoktur. Başvurucu, yüksek getiri sağlayacağı ve talep ettiğinde geri ödeneceği garantisi ile B. Holdinge bir miktar para yatırdığını ancak B. Holdingin usulsüz işlemlerle kendisini ortak olarak göstermesi nedeniyle parasını alamadığını iddia ederek dava açmıştır. Bölge Adliye Mahkemesi davanın dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine karar vermiştir (bkz. § 4).

14. Başvuru konusu olayda ödediği bedelin iadesini talep eden başvurucunun elverişli yasal yollara ve mekanizmalara başvurarak alacağını tahsil etmeye çalıştığı görülmüştür. Ayrıca benzer nitelikteki birçok davanın mahkemelerce kabul edildiği ve davacılar lehine sonuçlandığı anlaşılmıştır (... [2. B.], B. No: 2020/21022, 14/12/2023, § 39). Ardından 7194 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun'a göre 31/12/2014 tarihine kadar, pay sahibi sayısı nedeniyle payları halka arz olunmuş sayılan ve payları borsada işlem gören anonim ortaklıklar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak nominal ya da primli değer üzerinden pay veya pay adı altında satışı yapılmış olan her türlü araç 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun kaydileştirmeye ilişkin şartlarına tabi olmaksızın 6762 sayılı mülga Kanun ile 6102 sayılı Kanun kapsamında pay kabul edilmiştir. Bu ortaklıklara yapılan ödemelerin pay karşılığı yapılmış kabul edileceği, ortaklık ilişkisi kurulmuş sayılacağı, bu payların kaydileştirilmemiş olmasının ortaklık haklarına hâlel getirmeyeceği gibi ortaklık ilişkisinin kurulmadığının da iddia edilemeyeceği ifade edilmiştir. Ayrıca belirtilen ortaklık ilişkileri hakkında geçerli bir ortaklık ilişkisi bulunmadığı veya primli pay satışı yapıldığı ileri sürülerek sebepsiz zenginleşme, haksız fiil, sözleşme öncesi görüşmelere aykırılık veya sözleşmeye aykırılık nedenlerine dayanılarak açılan ve kanun yolu incelemesindekiler de

dâhil görülmekte olan menfi tespit, tazminat veya alacak davalarında karar verilmesine yer olmadığına dair karar verileceği hüküm altına alınmıştır.

15. Yapılan kanun değişikliğine ilişkin itiraz başvurusunu inceleyen Anayasa Mahkemesi 18/5/2023 tarihli kararında, anılan kuralın tasarruf sahipleri ile şirketler arasındaki sözleşmenin mahiyetini belirlediğini ve taraflar arasındaki ilişkinin biçimini ortaklık ilişkisi olarak tanımladığını, tasarruf sahiplerinin alacağın temerrüdü hükümleri çerçevesinde dava açma ve bu alacağına ilişkin olarak icra takibi başlatma yetkilerini ortadan kaldırdığını ifade etmiştir. Dava konusu kuralın şirketler ile tasarruf sahipleri arasındaki menfaat dengesinin kurulmasında yeterince başarılı çözümler sunmadığını, menfaat dengesinin şirketler lehine kayması sonucunu doğurduğunu belirtmiş; anılan kuralın Anayasa'nın 5., 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar vermiştir (AYM, E.2020/11, K.2023/98, 18/5/2023). Aynı şekilde Anayasa Mahkemesi 2020/21022 başvuru numaralı kararında alacağın tahsili için uygun hukuki yollara başvurmasına rağmen yargılama sırasında yapılan kanuni düzenleme nedeniyle hukuki mekanizmaları işletme imkânından mahrum bırakılan başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (B. No: 2020/21022, § 48).

16. Somut başvuruda 7194 sayılı Kanun öncesinde açılan ve kesinleşen davalar dikkate alındığında hukuk sisteminin başvurucunun iddialarını incelemeye elverişli hukuki mekanizmalara yer verdiği ve bu mekanizmaların fiilen alacağın tahsiline elverişli bir hukuk yolu oluşturduğu anlaşılmaktadır (B. No: 2020/21022, § 46). Başvurucunun temel iddialarının B. Holding ile aralarında ortaklık ilişkisi olmadığının tespitine ve alacak davasına ilişkin olduğu görülmüştür. Yürürlüğe giren 7194 sayılı Kanun ile taraflar arasındaki ortaklık ilişkisinin varlığı incelemeye gerek görülmeksizin kabul edilmiştir. Bir başka ifadeyle başvurucunun şirket ortağı olmadığının tespiti amacıyla başvurabileceği bir hukuk yolu kalmamıştır. Davada ileri sürdüğü temel dayanaklar kanuni düzenleme ile ortadan kaldırılan ve açtığı dava hakkında ne şekilde karar verileceği belirlenen başvurucu ise iddialarını ileri sürebileceği hukuk yolundan mahrum bırakılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun alacaklı olduğunu ileri sürdüğü bedeli tahsil edebilmesine imkân tanıyan etkili başvuru yolu yasal düzenleme ile ortadan kaldırılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak

ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da başka bir karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2020/36, K.2020/85) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.